

РУСЛАН

Виходить у Львові що дня крім неділі і руских свят о 5½ год. пополудни.
 Редакция, адміністрация і експедиция «Руслана» при ул. Оссолинських ч. 11. (партер) (фронт від ул. Тихої). Експедиция місцева в Агенції Соколовского в насажі Гавсманна.
 Рукописи звертає ся лише на попереднє застереженє.—
 Рекламациі неопечатані є вільні від порга. — Оголошеня звичайні приймають ся по ціні 20 с. від стрічки, а в «Надісланім» 40 с. від стрічки. Подаци і приватні донесеня по 30 сот. від стрічки.

Передплата
 на «РУСЛАНА» виносить:
 в Австрії:
 на цілий рік . . . 20 кор.
 на пів року . . . 10 кор.
 на чверть року . . . 5 кор.
 на місяць . . . 1-70 кор.
За границю:
 на цілий рік: зі щоденною висилкою 7 долларів, або 12 рублів; з висилкою двічі в тижні 5½ доллара, або 10 рублів; з висилкою що суботи 4½ доллара, або 9 рублів.
 Поодиноке число по 10 сот.

«Вирвеш ми очи і душу ми вирвеш: а не возьмеш милости і віри не возьмеш, бо руске ми серце і віра руска.» — З Руслановкх псалмів М. Шашкевича.

Політика укр.-русского парламентарного клябу.

(Δ) В чч. 155 і 156 подали ми заяву укр.-руск. парламент. клябу в справі замкнення сесії державної ради з поясненєм одного з членів клябу, а крім того навели ми голос соціалістичної рускої часописи «Земля і Воля» про діяльність укр. руского клябу в останній сесії, лишаючи собі на пізнійше висловити свій погляд в тій справі. Зробили ми се задля того, бо соціал-демократичне сторонництво стоїть вельми близько укр.-руск. клябу а члени сего клябу В. Будзиновский і др. Трильовский заявляли прилюдно, що «наша програма а програма соціалістів є та сама». Тим то і суд соціалістичної «Землі і Волі» в судом спорідненого з укр.-руским клябом табору і его не можна посуджувати о партийність. Неначе додаток до згаданої в горі заяви укр.-русского клябу появила ся статя клябового предсідника п. Романчука в N. fr. Presse п. з. «Політика Галицких Русинів» в котрій він поясняє і оправдує зближенє укр.-русского клябу до Слав. Союза. Тим способом маємо отже перед собою більш як дволітню діяльність сего клябу, его політику і висліди сеї політики.

Виборча реформа, на котру руский нарід покладав великі надії, мимо значного вкороченя прав руского народу виїмковими постановами для Галичини, принесла руско-

му народови при перших загальних виборах в 1907 році значні успіхи. Русинам повело ся здобути тоді 27 послів в Галичині а 5 на Буковині, разом 32 послів. Числово отже становище руских послів в палаті зложеної зі 516 пос. тепер далеко кориснійше, як в парламенті пятої курії, де на 416 було всего 10, а в давнім парламенті на 353 послів 8 Русинів. Виборчий рух відбував ся з окликом одноцілого руского клябу, а Народний Комітет, котрий був головним керманичем виборів, мав надію перевести вибори так, щоби вийшли послы, котрі признають національну самостійність і окремішність укр.-русского народу (як небудь до виборчої акції виступила і «Русская Рада» і радикальна партія і соціалістична «Воля»).

Тимчасом вибори видали побіч 17 народних демократів (давних народовців і давних радикалів, що злучили ся під народно-демокр. прапором — Старуха, котрий на власну руку намагав ся кандидувати, вписано т. кож до народ. демократів), 3 галицких радикалів, відтак яко вислід довголітних консолідацій 5 москвофілів, а крім того 2 галицких соціал-демократів. Буковина видала 5 народних демократів.

Такий вислід виборів що до політичної краски послів стінув в суперечности до оклику про одноцілість клябу. Одначе провідники Народного Комітету наважили ся мимо т. зв. принципіальної політики, мимо супротивленя деяких послів (між ними п. Будзиновского) таки утворити одноцілий кляб з москвофілами, а двох руских соціал-демократів намагали ся они втягнути бодай яко госпітантів до сего спільного

клябу, хоч се не повело ся, бо они вступили до соціал-демократичного союза.

Здавало ся очевидно теперішним керманичам рускої політики, що одноцілий руский кляб зложеної з 32 послів здобуде собі вже своїм числом значне і повагу, що в тій одноцілості виявить ся сила, з якою буде приневолене числити ся і привітєльство і посольска палата. Одначе в тім, як і у многих інших надіях, перечислили ся керманичі рускої політики. «Руский (малоруский, український) кляб» (таку дивоглядну приняв він назву), був приневолений для зверхньої одноцілості уложити справдешню пітійську програму, котру по свому розумів др. Глебовіцкий et comp., а по свому знов її толкували пп. Романчук et cons. Але вже і в тій програмі зазначила ся на зверх різка різниця між народними демократами і радикалами, бо сі отетанні застерегли собі свобідну руку між иншими в справах увільненя школи від церковного впливу, що до розділу держави від церкви, що до примусового вивласненя землі в користь безземельних, і що до свободи розводів і рівноправности неслюбних дітей.

Сеї «руский (малоруский-український) кляб» різнородностю живел, які там зєдинено на основі таким пітійским ладом уложеної програми, носив у собі зарід розкладу, а тим самим знамя безсильности і немочи. Небавом після відкритя нової сесії виступили др. Марков і Глебовіцкий з московскими промовами в держ. раді, котра дізнала ся про нову народність в Галичині

Перемірна грамота литовских князів з королем Казиміром В. 1366 р.

Подав
 Др. Богдан Барвінський.

(Конець).

II.

Interpraetatio latina, quod fieri potuit servata vestustate literae.

Ecce ego Dux Magnus Olgiardus cum suis fratribus, cum Kieystuthio, Iewnuthio, Lubartho et cum suis liberis conclusimus pacem cum suo fratre, Rege Poloniae, Casimiro et ex gracia Dei⁶⁹⁾ et cum Duce Georgio et altero Georgio et cum Aleksandro. Et haec manifesta fiat cuilibet si quando hoc scriptum venerit introspicendum: pax autem in formam coaluit hanc. Duci Lubartho Luceoriensis terra, cum omnibus territoriis primaevis⁷⁰⁾ et villis, quemadmodum fuerat a principio. Stożek, Daniłow, Zakamian, Sziemesk, Ostroh, Połony, ⁷¹⁾ Meżybożyie, insuper ad Luceoriam renunciavit Rex Wołodimiriensium territoriorum: ⁷²⁾ Wietly, Lbiaż, Czerneczhorodok Kamian, Mielnica, Wołodimiria autem cepit in partes Regis cum his territoriis: Horodel, Luboml, Turinsk, Raten, Koszer, Włuczym. Dux autem Magnus cum suo fratre Lubartho renunciavit Regi Kremianeć, Peremila, Oleszka, Beża, Grabowca, Chołma, Szczebreszyna, Łopatina, et sic sanximus inter nos pacem perpetuam; quod si ego Dux Magnus cum fratre meo Rege in bellum

progrediemur, ⁷³⁾ tunc Lubarthus cum universo exercitu suo aderit nobis; quod si Regem singulares inimici aggredientur, Lubarthus iuvabit Regem cum suo exercitu; quod si autem Lubartho opus fuerit contra suos hostes, Rex ipsum auxiliabitur. In causis vero iniuriarum omnium, si inferetur ⁷⁴⁾ vis Ducis subditis a subdito Regio, vel Georgii, ⁷⁵⁾ vel Alexandri, Rex ut ferat sententiam non adeundus, uti neque Dux: iudices constituti: Lublinsensis ⁷⁶⁾ Dominus Krot, a cubiculo Regis Dominus Raphael. Ex parte autem Ducis Magni Jelezar, ex parte Lubarthi Iwan Mstiszinski, qui ius dicent ad Bugum Horodlae: iudices vero Regis Polonum iudicabunt pro legibus Poloniae, et reus multa multabitur iuxta Poloniae leges, Rutheni autem iudices ius scripturi pro legibus suis, et multa multabitur reus, prout de iure Rutheno. In terra Regis, ubi eius venatorii saltus, nostri subditi non venantur ⁷⁷⁾ nec capiuntur animal, nec castores, ⁷⁸⁾ neque pisces, ⁷⁹⁾ neque faenum colligitur, nec terra, apibus assignata, occupatur. Vicissim Regis subditi per terras Magni Ducis non venantur, ⁸⁰⁾ neque in Kieystuthi et Jawnuthi et Lubarthi terris, quodve animal insequuntur, nec pisces capiuntur, aut faenum colligitur. Sed sint omnia tranquilla, quemadmodum fuere. Non subditus, non criminis cuiusque reus defenditur, et qui iustitiam expetierit, iustitia administratur, nec criminum particeps ut insons protegitur. ⁸¹⁾ Rex nihil iuris habiturus unquam in Kiesthuthi arces, in Berest Kamianiec, Dorohiczyn, Mielnik, Bielesk, Kobrin, Ducis Magni arcem, omnesque harum limites, non sinet vim ⁸²⁾ perferre. Quod vero iuxta scriptas praeteritas intra nos conventiones et iuramenta, nullus successerit eventus, haec haud

memoranda, et hae scriptae conventiones utrique parti reddendae, utpote ab hinc nihil valiturae. Si enim Deus aderit nobis, ⁸³⁾ novis scriptis res nostras firmabimus. Hanc vero concordiam sanximus intra nos sine ullo dolo, sine ulla versutia, ⁸⁴⁾ et quod ita, sigilla appendimus.

L. S.
 pensilis.

L. sigilli
 pensilis.

⁶⁹⁾ В рускім тексті «і s bożyi milosti» зам. «is bożyi milosti», в латиньскім пер., невільничо переложене «et ex gratia Dei», зам. «ex gratia Dei».

⁷⁰⁾ В рускім тексті Н. має «otczyznymi», Ч. «wiecznymi».

⁷¹⁾ Ч. має «Połoni».

⁷²⁾ Н. «territorium».

⁷³⁾ Н. «progrediemus».

⁷⁴⁾ Н. «infertur».

⁷⁵⁾ Н. «Jeorgii».

⁷⁶⁾ Н. «Lublinsensio».

⁷⁷⁾ Н. «venatur».

⁷⁸⁾ Ч. «castor».

⁷⁹⁾ Н. і Ч. «piscis».

⁸⁰⁾ Н. «venatur».

⁸¹⁾ Речене від «et qui» аж до «protegitur» звернуло мою увагу, що брак его в рускім тексті копії Н., доки не найшов я его przypadково в копії Ч.

⁸²⁾ Н. «sin- et viri».

⁸³⁾ Перекладчик не зрозумів слова «snem», яке було розділене «s nem» і переклав «budiet snem» яко «aderit nobis».

⁸⁴⁾ Н. «versatia».

а відтак відлучити ся они від клубу. За ними під напором московських радикалів львівських були приневолені виступити три інші москвофіли: Давидяк, Король і Курілович і ся москвофільська п'ятка утворила «Рускій клуб».

Сей перший розлом клубу виявив наглядно, який то був «глибокий принциповий підклад національно-демократичний» его політики. В посольській палаті треба було тепер вести боротьбу проти недавніх спільників, а також в краю виступати проти розведеної ними на широкі розміри агітації.

Однак і після того відлучення москвичів клуб не був одноцілий. Радикальне крило напирало до найкрайнішої політики а сі змагання доводили в клубі до вельми бурливих засідань і абсорбували багато часу на безцільні розправи клубові а цілість клубу удавало ся якийсь час удержати лише тим способом, що предсідники клубу і парламентарна комісія склали свої мандати і тим способом приневолювали крайні живла до погамовання своїх розгонів.

Радикальне крило на якийсь час смирило ся і просило предсідників знов обняти свій уряд.

Одноцілість клубу, котрий вже тепер називав ся українським або укр.-руським (по нім. Ruthenenklub), не довго удержала ся, бо в сегорічній літній сесії виступило з него пять буквинсько-руських послів і утворили Букв. руск. клуб під проводом п. Василька, коли клуб хотів їх приневолити до голосованя за нагним внесенем п. Шустершича в справі босн. хліборобского банку. Сей новий розлом руск. клубу був для него великим ударом, бо наслідком виступленя п. Василька втрапив руск. клуб найбистрійшого політика, а крім того також на повазі і значіно в парламенті.

Який був «глибокий принциповий підклад національно-демократичної політики», виявило ся вдруге в часі сегорічної літньої сесії. Хоч москвофільські послі утворили окремих московський клуб і виступали в посольській палаті ворожо проти українсько-руського клубу та проти укр.-руської національної ідеї, а в краю розвели на широкі розміри агітацію між народом проти народних демократів, укр.-руський клуб в останній сесії ухвалив злучити ся з Слав. Союзом для піддержаня обструкції, котра довела до замкненя сесії. Обструкційні повуки укр. руского клубу довели отже з одного боку до відтроченя бук.-руських послів, противників обструкції, і завели укр.-руський клуб знов до спілки з москвичами в Слав. Союзі, а з другого боку причинили укр.-руському клубови сорому і легковажєвє від тих, котрим він хотів помагати, бо голова Слав. Союзу Шустершич з погордою відкинув домаганє п. Романчука, щоби і з укр.-руського клубу взяли члена до комісії, яка правила справами обструкції.

Подвійний розлом руск. клубу, его непослідовність і тактика не тільки не здобули єму поваги і впливу, але навпаки підкопали становище, яке він міг собі здобути своєю чисельністю.

(Дальше буде).

Пекуча справа на часі.

Рівнодушність, з якою наше духовенство відносило ся по найбільшій часті до теперішнього світського дневникарства, перейшло давно свої границі.

Усе покривав ся у нас хибно пояснюваним словом «патриотизм». «Патриотизм» не позволяє нам, священникам — мимо накликів — організувати ся, бо се тяжкий гріх національний, се зрада народа, се самовільне і шкідливе виломлюване духовенства зпід кадрів головної радикальної команди, се очевидне розбиванє на-

родних сил! Навпаки же такі партії в народі як націонал-демократична, радикальна і соціалістична се не тільки, що не є розбиванєм сил народа, але се яснє свідочтво живучости і сили его.

«Патриотизм наш» не може погодитись із тим, щоби на пів радикальні наші дневники і тижневники кинути об землю, а подбати о піддержанє часописий, що стоять на правдиво народнім, бо християнським ґрунті і стремлять до того, щоби видерти верховладу з рук радикалів над нашим народом.

«Патриотизм» замурує і заціплює наші уста там, де ми справді піднести повинні рішучий голос чи то в нашій особистій, становій обороні, чи то в обороні від віків вкоріненої, наскрізь живої та святої в нашім народі віри.

З патриотизму даємо наші ленти, а нераз і по княжому тисячками сиплемо на різні народні товариства, видавництва, бурси, але і з патриотизму якось стидно домагатись нам, щоби там в тих товариствах, бурсах, видавництвах повіяло бодай колись християнським духом. Усюди їх бють. Возьмім найбільше наше тов. «Просьвіта». Крім щорічного сухого уставу церковного побіч історичних, белетристичних, а навіть археологічних що до змісту книжочок, ані одної змісту релігійного! І ніхто о се не улімне ся.

Такий наш патриотизм!

А тимчасом гуляють молоді і старі, безусі і бородаті патриоти, гуляють професори, одним словом — гуляє вся радикальна Україна. По читальнях «Просьвіти» бушують доморослі патриоти і бубнять народови: «Читальня — ваша церковь, читальня — ваша святиня!» або «Ще не вмерла Україна», «Не пора» та «Який то шумний вітер віє» — се вапа молитва». А наслідок тої радикальної науки такий: священник править в церкві «Акафист» а напротив церкви в читальні на все горло співають на злість попови парохіяни: «Який то шумний вітер віє!»¹⁾

Напише священник до «Діла» або до «Свободи» не дописє, але такі оборону або спростованє, то оно поміщенє а засади не діжде ся, а тоє нехай напише який пройдисвіт пашквіль і підпише ся в «Ділі» «...свій», або як остатнім разом пр. в «Свободі» «подорожний», так зараз появить ся дописє з шумним заголовком «Гірше як за часів панцизняних» ще більше з сензаційним і мітичним змістом, як то в часі їзди в залізниці «подорожний» довідав ся від селян з одного села, що «єгомость» їх селянський син, що завів у них панцину, бо селяни річно відробляють за дармо 2—5 днів на рік свого «душпастиря», що в той спосіб доробив ся на селянах так, що він має аж 25 коров! Що той душпастир мимо так світлого інтересу зове своїх парохіян: «собачі драби!» А попадає знова — то Полька «з великого роду» ітд.) Чи правда то, чи ні, того ніхто не провірював, бо то не потрібне ні «подорожному», ні радикальному редакторови. Після засади — папір видержить, а люди прочитають — ширять ся у час просьвіту.

Прецінь ні радикали, ні соціали не дбають про добробит народа, байдуже їм і просьвітне, політичне і економічне піддвигненє его з потрібної нужди, ніхто ніколи не вичтав в їх органах партійних про те, яку би то поміч вести народови, якби то нарід відвести пр. від пиянства, як би то его привчили теверезости, ощадности, як би визволити з жидівської ляхви, як би заопікувати ся вихованєм молодого покоління, яку би книжку подати в руки початкуючому, привченому а вкінці просьвіченому вже і очитавому чоловікови, зато уїдана на попів в їх органах повно, бо попи найбільше стоять до народу, бо попи звязані з народом, живють з ним і живють з него. Отже і готова тема до писаня і щаслива в осягненю ціли. Вкопати прогалину між народом а священником а при тім спечи свою печеню і легким коштом надути той нарід а до того і окликнути себе одяюким народним спасителем, отсе ціль усіх народних опікунів без розбору.

За батьками пішли діти, інакше і бути не може.

¹⁾ Се правдива подія. — Допис.

²⁾ Гл. передпоследне число «Свободи». — Допис.

Стоїмо як раз під сумним вражінєм зїзду нашої академічної молодежи української. Молоді серця дали вираз своєму запалови не аби як. Їх горячі змагання вийшли на верх, як ніколи. По раз перший у нас, в XX. ст. перед свободою думки мусіла викнути Христова наука як псевдонаука. 500 молодих нащадків нашого віруючого народа, а між ними певно і не мале число синів священничих піднесло добровільно і недобровільно свої руки, щоби виключити науку теології з неіснуючого ще українського університету у Львові, бо се запора, се гальмованє поступу в науках, се псевдо-наука. Професори університету підержали авторитетно сей клич молодежи, часописи зі спокоем рознесли се світови, представники наших першорядних товариств підсьміхнули ся і в той спосіб грізне «memento» стануло як чорне марево перед нашими очима.

Нас то болючо вразило. До тепер мали ми замкнені на все очи, ми вмовляли в себе, що «якось то буде», аж зїзд молодежи — здаєсь — розкрив наші очи, аж тепер з невіруючих Томів стаємо віруючими. І дай Боже! В «Руслані» появили ся вже справді щарі, хоч болючі, кровю закраплені стрічки по тій причині. О наші уши відбили ся і такі голоси «лучше жадної України», «лучше жадного українського університету» і ті голоси на жаль є нам зрозумілі і зовсім оправдані.

Вихісують ті голоси може і міродатні чинники, але вина не по нашій стороні. Нам війну виповіли, а нашим обовязком війну не лише прийняти, але з неї вийти побідниками. З тої причини першим нашим обовязком є: всі ті наші матеріальні засоби, якими підсичуємо радикальне дневникарство і всі наші на пів радикальні товариства обернути на те, щоби що скорше поставити на ноги рівнобіжні християнські, потребам і духови нашого народа відповідні інституції і рівнобіжне християнське дневикарство. Що до дневикарства то оно повинно бути таке, щоби обняло і заінтересувало перш усього нашу молодіж, і наші родини. А такого у нас нема. Подбати, щоби ті часописи, які до тепер бороли ся з радикальними затїями, як «Руслан», «Ніра», «Місionar», «Основа» і под. мали як найбільше передплатників, співробітників, а через тоє, щоби побільшили і свій обєм і щоби стали на услуги ширших верств нашого народа. Сил у нас певно не бракує. Нехай всі ті священники, що стоять на услугах чи то «Народного Комітету», чи тоті, що по видїлах різних товариств сунуть собі голови над змінами статутів, чи тоті, що являють ся, як сильні організатори наших повітів, а працю їх тяжку вихісують опісля світські, радикальні патриоти, нехай всі ті священники зєдинять свої сили і пожертвуют їх справі нашій, я вірю, що миб утворили таку силу, о яку такі опер би ся наш нарід і полишив би радикалів з їх криком на боці. Пора настала і то послідна, пізнійше певно буде яє пізно.

o. С. Білийський.

З Персії.

(Конець).

Яка конституція надає ся найлучше для перського народу? На се питає годі ще ршучо відповісти. Кромвель, коли спитали одного разу про его політичні погляди на початку заворушень, які довели до революції, так відповів: «Знаю добре, чого не хочу, але не знаю ще, чого хочу». Власне Перси находять ся в тім психологічному положеню. Знають они лише то, чого не хотять. То не є ще достаточним, але для них значить се вже багато.

Вартаючи до слів шаха, висказаних до народу: «Кожда власть походить від Аллага; ти не маєш права мішати ся до власти, яку маю з неба», то они не годять ся з дійсностю і є суперечні з догматичною і історичною наукою Шіттів, а то з слідуючих причин:

Коли Алї призначений був Персами найвисшим зверхником релігії і коли оженив свого сина Гуссеїна з дочкою короля Єзіджигера III. останного короля з годішньої перської династії, щоби для своїх потомків запевнити неоспориме право до перського престолу, узнано А-

